

micati visoke standarde kvalitete učitelja. Jer, kvaliteta obrazovnog sustava ne smije premašiti kvalitetu učitelja u njemu.

Prije dva je mjeseca na Novom Zelandu održana međunarodna konferencija o učiteljskoj struci, gdje su doneseni zaključci i prijedlozi o budućim potrebama učitelja. To bi trebala biti struka temeljena na standardima, s prioritetom na ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. Važno je osigurati visokokvalitetno početno obrazovanje učitelja, profesionalni sustav učenja te infrastrukturu za rast i razvoj učitelja, kao i mogućnost njihova napredovanja. Treba ojačati međusobnu suradnju i promicati snažno partnerstvo s raznim nadležnim tijelima. Na kraju, škole se moraju bolje povezati sa širom zajednicom te međusobno s drugim školama.

Poučavanje je presudno za našu budućnost. Stoga se mora ojačati učiteljska struka, s naglaskom na profesionalizam učitelja, kroz postojeće obrazovne sustave kako bi to donijelo boljitak i napredak kojima svi težimo. Inače, struka se smatra disciplinom kojom se bavi skupina pojedinaca koja se pridržava etničkih standarda i zagovara ih. Učitelji su prema tome dio zajednice koji posjeduje posebna znanja i vještine u području učenja i poučavanja, koje je izvedeno iz istraživanja, obrazovanja i osposobljavanja na visokoj razini, a koji su spremni prenositi to znanje i vještine u interesu drugih. Biti učitelj profe-

Dr. sc. Anthony Finn

sionalac u 2014. godini trebalo bi podrazumijevati nekoliko kvalifikacija – jasno definirano praktično i teorijsko znanje, sustavno obrazovanje, iskustvo i stručnost, profesionalno znanje i odgovornost, obveza za daljnjim usavršavanjem i napretkom u karijeri, težnja optimalnoj izvedbi te suradnja s ostalim profesionalcima.

Nekoliko je velikih problema prisutno kada je u pitanju regulacija učiteljske struke i njihova obrazovanja. Kako osigurati odgovarajuće visoke standarde učenja i kvalifikacija pri ulasku u struku? Kako možemo biti sigurni da učitelji zadržavaju i unapređuju svoje standarde tijekom karijere? Kako držati ravnotežu između visokih standarda i potrebe za održavanjem određene razine zaposlenika poštujući pritom nacionalne prioritete? Na kraju, tko bi trebao donositi te odluke – vlade, nacionalne agencije ili profesionalna tijela? Zbog svega toga profesionalna regulacija može biti vrlo problematična. Vlade bi trebale vjerovati samoregulirajućim tijelima prije nego što se odreknu svoje moći. Usto, mogu imati poteškoća s ravnotežom između regulacije i kontrole, a odluke koje donesu profesionalna regulatorna tijela mogle bi biti suprotne vladinim prioritetima ili ideologiji. S druge strane, učitelji smatraju da bi netko drugi trebao biti na čelu tijela koje „ima moć“ nad njima. Zabrinuti su i zbog mogućih promjena standarda, posebno ako imaju utjecaja na zapošljavanje ili uvjete rada.

U Škotskoj je, za razliku od Engleske, učiteljska struka vrlo dobro regulirana. Naime, učitelj ondje mora biti registriran u nezavisno, profesionalno, regulatorno obrazovno tijelo *GTC Scotland*, osnovano još 1965. godine, zatim mora steći odgovarajuću diplomu kao i učiteljske kvalifikacije na sveučilišnom tečaju koji odobrava *GTC Scotland*, mora imati odgo-

varajuće kvalifikacije za relevantne predmete ili nastavni stupanj, mora doseći puni profesionalni standard prije stjecanja trajnog zaposlenja te svakih pet godina u *GTC Scotland* mora predočiti dokaz o stručnom usavršavanju.

Kako napraviti korak naprijed u ostatku Europe? Potrebno je osnovati profesionalna regulatorna tijela koja su uključena u aktivnosti značajne i za učitelje i za učenje, zatim osigurati da se poučavanje doživi kao kompleksnu i organiziranu struku s odgovarajućim ulaznim kvalifikacijama i standardima, postaviti visoke profesionalne standarde upravljanja, razviti poštene i pravedne regulatorne procese te djelovati s vjerodostojnim autoritetom u službi javnog i profesionalnog interesa. Unatoč tome, ta tijela ne smiju djelovati kao sindikati, ali bi trebala zastupati i promicati učitelje i poučavanje.

Kada je poučavanje u pitanju, prijeti opasnost da obrazovnu politiku nadvlada politička ideologija. Stoga se mora osigurati odgovarajuća vanjska regulacija, ali pritom ne dopustiti nepotrebnu uporabu vanjske kontrole. Učitelji imaju profesionalne obveze. A najbolje će ih izvršiti u kolegijalnom okruženju u kojem su prisutni i povjerenje i odgovornost – zaključio je Anthony Finn.

Obrazovanje za sve

Kwame Akyeampong, profesor na University of Sussex, Velika Britanija govorio je o rekonceptualizaciji obrazovanja učitelja period nakon 2015. godine iz perspektive UNESCO-ova programa *Obrazovanje za sve*. Naime, priroda i namjena obrazovanja u društvu trebala bi biti temeljena na stvarnim potrebama djece, mladih, odraslih te posebno onih isključenih i marginaliziranih. Odnosno, obrazovanje bi trebalo biti na dobrobit svih građana svakoga društva. Stoga je i jedan od ciljeva UNESCO-ova programa *Obrazovanje za sve* poboljšati kvalitetu obrazovanja u svijetu, a kvalitetno obrazovanje moguće je postići jedino uz kvalitetne učitelje.

– Program *Obrazovanje za sve* od početka je premalo pažnje posvećivao ulozi učitelja i njihovu obrazovanju u postizanju zadanih ciljeva. U posljednjem godišnjem izvješću o praćenju UNESCO-ova programa naglašeno je da treba proširiti bazu kvalitetno osposobljenih učitelja, dakle treba izabrati najbolje te ih obrazovati da postanu učinkoviti učitelji. Također, treba podići svijest o profesionalizaciji struke kroz visokokvalitetno osposobljavanje i rad s marginaliziranim skupinama. No, kako bi obrazovanje učitelja moralo biti organizirano i provedeno da stvori učitelje koji imaju vjeru, predanost i sposobnost osigurati svim učenicima jednaku priliku za postizanje njihova obrazovnog potencijala?

Pitanje je također kakve poruke obrazovanje učitelja šalje upravo njima o nji-

Kwame Akyeampong

hovoj misiji te u kojoj je mjeri filozofija i praksa obrazovanja učitelja dosljedna toj misiji. Često je ta poruka instrumentalizirana, a veći bi naglasak trebao biti na učiteljima kao na pedagoškim sudionicima. Pedagogija usredotočena na učenika ne povezuje se dovoljno s kulturnim, etničkim i jezičnim kapitalom učenika. Da bi kurikulum obrazovanju učitelja odgovorio na zahtjeve koje pred njega postavljaju zadani obrazovni ciljevi nakon 2015. godine, on bi trebao podići svijest svih učitelja kako bi sebe vidjeli kao zastupnike društvene pravde, koji poučavaju da bi svi učenici ostvarili svoj puni potencijal i postigli izniman uspjeh.

Obrazovanje učitelja mora „opremiti“ svakog učitelja sa znanjem, strategijama i alatima za prepoznavanje razlika te promicati razumijevanje društveno-kulturnih faktora koji uzrokuju individualne razlike. Usto, učitelji moraju biti svjesni obrazovnih i društvenih pitanja koja utječu na učenje te moraju prihvatiti višeznačne pristupe koji u obzir uzimaju pojedinačne karakteristike učenika, njihove interese i znanja stečena izvan škole, njihovo prethodno znanje te individualno i kulturno iskustvo.

Učitelji predani idealu uključivosti spremnije će prihvatiti nastavne pristupe koji odražavaju duboko razumijevanje za učenikovu kulturnu, jezičnu, društvenu i gospodarsku pozadinu od ostalih. Poznavanje učenika kompleksan je posao – i možda najvažniji čimbenik poučavanja. Važno je stoga razviti smislen nastavni plan i program, praksu ocjenjivanja i učinkovitu povezanost s učenicima. Učitelj mora shvatiti što je kulturološki važno njegovim učenicima i prepoznati kada postojeći kurikulum nije na toj razini. Kako bi se uklonio obrazovni jaz, potreban je različit pristup obrazovanju učitelja. To zahti-

jeva pedagogiju kojoj je cilj promijeniti mentalni sklop učitelja kako bi preispitali svoje pretpostavke o svojim učenicima te istražili suptilne kulturne i jezične načine povezivanja s njima u svrhu poboljšanja njihova znanja.

Znanje o sebi i znanje o učenicima počiva na istim temeljima, kao i svijest o pretpostavkama o raznolikosti učenika. Ne smiju se stoga stvarati stereotipi o učenicima s posebnom etničkom ili društveno-gospodarskom pozadinom te im zbog toga davati manje mogućnosti za učenje i stjecanje znanja. Je li se obrazovanjem učitelja učinilo dovoljno kako bi se ispitala ta veza te razvili učiteljski kapaciteti za smisleno i produktivno uključivanje svih učenika u sustav, bez obzira na njihovu pozadinu?

Obrazovanje učitelja mora odgovoriti na zahtjeve obrazovnog plana nakon 2015. godine, čiji su primarni ciljevi pravednost i kvalitetno obrazovanje. To bi trebalo učiniti razvojem učiteljskih kapaciteta za prepoznavanje učeničkih problema i konteksta škole u kojoj poučavaju, omogućavanjem praktičnog i iskustvenog polja u radu s marginaliziranim učenicima, osposobljavanjem učitelja za rad upravo u takvim školama, osiguravanjem da škole spajaju raznolike i fleksibilne pedagoške strategije s procjenom te stvaranjem nastavnog plana i programa koji će odgovoriti na visoko postavljene zahtjeve – zaključio je Kwame Akyeampong.

Pozitivne i negativne strane fragmentacije

Dr. sc. Pavel Zgaga, profesor na Pedagoškom fakultetu u Ljubljani u svom je plenarnom izlaganju govorio o fragmentaciji u visokom obrazovanju.

– Sam naslov ovogodišnje konferencije je fragmentacija u obrazovanju nastavnika i želio sam se fokusirati na tu temu, ali iz kuta istraživanja visokog obrazovanja. Nalazim puno razloga zbog kojih bi istraživanju visokog obrazovanja i obrazovanja učitelja u tom kontekstu trebalo posvetiti više pažnje. Pod fragmentacijom u obrazovanju učitelja obično se podrazumijeva probleme koje možemo naći unutar nastavnčkih i njima sličnih fakulteta, kao što je razlika između studija nekog predmeta i pedagogije. Sve to je važno, ali premalo se pažnje pridaje pitanju kako fragmentacija sveučilišta utječe na fragmentaciju obrazovanja učitelja. Možemo uočiti neke važne karakteristike promjena u posljednjih tridesetak godina, jer nekada učiteljski fakulteti nisu djelovali unutar sveučilišta kao njihove sastavnice i bili su izdvojeni iz tog velikog korpusa. Promjene su se dogodile i danas su rijetke države u kojima su učiteljski fakulteti izdvojeni iz sveučilišta. Obrazovanje učitelja je ušlo na sveučilišta, ali je i dalje rascjepkano, jer na sveučilištima postoje fakulteti za obrazo-